

DE GENIALE EENVOUD VAN TAAL

Hedde Zeijlstra

De geniale eenvoud van taal

Wat ons allemaal tot talenwonder maakt

Eerste druk juli 2020
Tweede druk mei 2021

© Hedde Zeijlstra 2020
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Philip Stroomberg
Foto auteur © Koos Hageraats

NUR 616

ISBN 978 90 284 5070 7
www.wereldbibliotheek.nl

Inhoud

Waarom dit boek? 7

Hoofdstuk 1 – De geniale eenvoud van taal 11

Pirahã en het droste-effect 11

Psychologische oorlogsvoering: Chomsky vs. Skinner 16

Plato's probleem 23

De paradox die universele grammatica heet 29

Hoofdstuk 2 – Bouwstenen en basisregels 43

De grote grammaticale grabbelton 43

Soorten regels 49

Woorden onder de microscoop 56

Erg lekkere worstjes uit Italië 65

Hoofdstuk 3 – Hoe verschillend kunnen talen zijn? 77

Een beetje met je armen zwaaien 77

Principes en parameters 82

Links of rechts rijden en de kenmerken van een taal 90

Wat denk je <denk> dat hier <wat> aan de hand is? 99

Hoofdstuk 4 – Wat valt er nog te leren? 115

Op zijn Frans of Duits 115

Een kritische periode? 121

Post uit Parijs 128

Het zelfbewuste kind 139

Hoofdstuk 5 – Waar komen wij vandaan? Waar zijn wij? Waar gaan wij naartoe? 149

De oertaal 149

Nog een logisch probleem 155

Zondigen tegen de Nederduitse spraakkunst! 170

Een kleine stap 179

Hoofdstuk 6 – We're the one percent 189

Stap of sprong 189

Een ontmoeting in de woestijn 202

De taal van de muziek 206

Op zoek naar de heilige graal 209

Tot slot 213

Dankwoord 219

Literatuuroverzicht 221

Illustratieverantwoording 225

Register 227

Waarom dit boek?

Taal is heel dichtbij. We hebben er allemaal dagelijks mee te maken. We horen geregeld andere talen om ons heen en we zien onze taal veranderen. We ervaren hoe kinderen van brabbelaars veranderen in volleerde moedertaalsprekers. Vaak gaan we onopgemerkt aan dit soort verschijnselen voorbij. Soms vallen ze opeens op, storen we ons eraan, of verrassen ze ons juist. Maar misschien wel omdat we zo vaak in aanraking komen met allerlei vormen van taal, valt het nauwelijks op hoe bijzonder taal zelf is.

Neem bijvoorbeeld de verwerving van taal door kinderen. Sinds mensenheugenis is bekend dat kinderen in hun eerste levensjaren hun moedertaal onder de knie proberen te krijgen en daar, soms met wat omwegen, ook volledig in slagen. Maar het duurde tot ver in de jaren vijftig van de vorige eeuw voordat dat gegeven ons hele begrip over het menselijke leervermogen op zijn grondvesten deed schudden. Hoe is het mogelijk dat een kind van drie jaar oud dat nauwelijks kan rekenen, allerlei vreselijk ingewikkelde grammaticale constructies probleemloos kan toepassen? Probeer maar eens het Baskisch met minstens twaalf verschillende naamvallen te leren. Of het Swahili met wel zestien verschillende geslachten, die allemaal een andere werkwoordsvorm vereisen. Volwassen taalleerders hebben meestal jarenlang de tijd nodig om zoiets te snappen en doen het dan nog de helft van de tijd fout. Dat geldt ook voor volwassenen die het Nederlands moeten leren. Maar kinderen leren hun moedertaal vlekkeloos en schijnbaar zonder moeite binnen een paar jaar tijd.

Wie wel eens oudere Nederlandse teksten heeft gelezen, weet dat de taal veranderd is. Sterker nog, het Nederlands uit de Middeleeuwen valt zonder stevige training niet meer te begrijpen. Hoe kan dat? Als kinderen zo gemakkelijk hun moedertaal kunnen leren, de taal die hun ouders spreken, zou je dan juist niet verwachten dat talen door de eeuwen heen hetzelfde blijven? Waarom spreken we dan überhaupt een ander Nederlands dan vijfhonderd of duizend jaar geleden? Waarom zijn er duizenden verschillende talen? En hoe verschillend zijn die precies van elkaar? Dat het Nederlands relatief veel op het Duits of het Deens lijkt, is gemakkelijk aan te tonen. Maar hoe zit dat met verre talen als het Koreaans of het Arabisch?

Dit soort vragen zijn fascinerend. Ze helpen ons begrijpen hoe we vrijwel instinctief een taal leren. En omdat alle taalprocessen door de hersenen worden aangestuurd, leren we door onderzoek te doen naar zulke vragen veel meer over hoe ons brein in elkaar steekt. De belangrijkste vraag in dit boek is hoe het kan dat kinderen zo snel (een) taal kunnen leren en dat alle talen ter wereld in heel veel opzichten op elkaar lijken, terwijl taal zich tegelijkertijd door een grote complexiteit en variatie lijkt te kenmerken. Een tipje van de sluier kan ik al wel oplichten: heel complexe patronen die zich voordoen, en waar we veel prachtige voorbeelden van zullen tegenkomen, zijn als je goed bekijkt wat eraan ten grondslag ligt, soms kinderlijk eenvoudig. Het geniale van taal is de eenvoud ervan.

Taalkunde richt zich dus op grote en essentiële vragen, belangrijke vragen die een antwoord verdienen. Vragen op het snijvlak van filosofie, psychologie, biologie en computerwetenschap, maar ook op het gebied van geschiedenis, literatuur en sociologie. Vragen die soms heel dicht bij huis kunnen worden beantwoord, omdat iedereen spreker zijn moedertaal beheerst. Vragen met een grote maatschappelijke relevantie. Maar bovendien vragen die spannend zijn en een

zoektocht naar antwoorden opleveren die niet altijd eenvoudig is, maar wel voor heel veel plezier zorgt. Dat wil ik in dit boek met jullie delen.

HOOFDSTUK 1

De geniale eenvoud van taal

Pirahã en het droste-effect

In het najaar van 2005 zette een wetenschappelijk artikel de taalkunde wereldwijd op zijn kop. Er zou een taal gevonden zijn die op een heel belangrijk punt afweek van alle andere talen die ooit in de wereld zijn ontdekt of zijn gesproken. De vindplaats was in het westen van Brazilië aan de Maici-rivier, een verre en onbekende zijstroom van de Amazone, waar een volk van jagers, vissers en verzamelaars leeft dat zichzelf de Hi'aiti'ihî noemt. Dat betekent zoiets als: *met rechte botten*. Hun taal, en ook zichzelf, staan bekend als Pirahã.

Het Pirahã, zo werd in dit artikel beweerd, is in een aantal opzichten een zeer uitzonderlijke taal. Zo heeft de taal geen telwoorden, een zeer gering aantal klinkers en medeklinkers en maar heel weinig persoonlijke voornaamwoorden (woorden zoals *jij*, *haar* of *ik*). In dat opzicht lijkt het een heel simpele taal. Tegelijkertijd heeft het een aantal andere, heel complexe eigenschappen, zoals een uitermate ingewikkeld systeem om werkwoorden te vervolgen en allerlei bijzondere klankeigenschappen, zoals verschillen in toonhoogtes in woorden en een heel apart klemtoonsysteem. Nu is dat op zich niet zo bijzonder. Talen zonder telwoorden of met weinig klinkers komen meer voor, net als toonhoogteverschillen of speciale klemtonen. En als je kijkt naar werkwoordvervoeging zie je in andere talen nog wel gekkere gevallen.

De auteur van het artikel, de Amerikaanse taalkundige en antropoloog Dan Everett, maakte een hoop los met zijn publicatie. Deze Everett is een soort taalkundige cowboy: goedlachs en het liefst een beetje provocerend – een man die aan een groep vleesliefebbers een gloedvol betoog kan afsteken over dierenleed en de overproductie van voedingsmiddelen, om vervolgens tussen een groep overtuigde vegetariërs een sappige T-bonesteak te bestellen. Hij begon ooit als Bijbelvertaler te werken in het Amazonegebied met het idee om een van de meest primitieve volkeren daar te bekeren of in ieder geval van Gods woord te voorzien, en daar kwam hij bij de Pirahã terecht. De bekering slaagde in zoverre dat niet de Pirahã maar wel Dan Everett van zijn geloof viel en als atheïst weer naar Amerika terugkeerde.

Later dook hij opnieuw het regenwoud in en ontdekte dat er in de taal van de Pirahã nog iets uitermate vreemds aan de hand is: in het Pirahã lijken er geen bijzinnen te zijn, of uitdrukkingen zoals *de moeder van de vader van Kees* (of een voornaam die iets gangbaarder is in het Pirahã). Die observatie leidde tot een fel en scherp debat waarin voor- en tegenstanders over elkaar heen buitelden. Een hele serie onderzoekers is daarna het oerwoud in getrokken om de taal verder te bestuderen. Geen eenvoudige reis, maar een lange, barre tocht; een pick-uptruck brengt je van een klein Amazonedorp tot een brug, waarvandaan je eens per week met een voorbijvarende boot de Pirahã-dorpen kunt bereiken. Ook buiten de taalkundige wereld werd de discussie opgepikt, waar deze legendarische vormen aannam. De Amerikaanse schrijver Tom Wolfe wijdde er zelfs een complete roman aan, *The Kingdom of Speech*, waarin hij grote wetenschappers zoals Charles Darwin en Noam Chomsky (die we nog vaker zullen tegenkomen) beschreef als een paar wetenschappelijke mandarijnen van wie de onjuiste ideeën door dappere outsiders zoals Everett genadeloos worden ontmaskerd.

Maar waarom is de afwezigheid van taalkundige constructies zoals bijzinnen nu zo schokkend? Er zijn wel meer dingen die in de ene taal wel voorkomen en in de andere taal niet. Het Duits heeft vier naamvallen en maar liefst zeven manieren om het meervoud te vormen. Het Engels lijkt geen enkele naamval meer te hebben en ieder (regelmatig) meervoud wordt in de regel gevormd door een *-s* aan het woord vast te plakken (*cat - cats*). Dat talen van elkaar verschillen weet iedereen.

In welke mate kunnen talen eigenlijk van elkaar verschillen? Is met andere woorden de variatie tussen talen onbeperkt? Er is in ieder geval één ding dat alle talen ter wereld met elkaar delen: *recursie*. Dat is de eigenschap van taal die het bestaan van bijzinnen of constructies als *de moeder van de vader van Kees* mogelijk maakt. En juist dat bestond volgens Everett niet in het Pirahã.

Wat houdt recursie precies in? Het is een begrip dat voortkomt uit de wiskunde en dat in Nederland sinds jaar en dag bekendstaat als het droste-effect. Op blikken van het cacao-merk Droste is een inmiddels klassiek geworden afbeelding te zien van een vrouw die een dienblad vasthoudt met daarop een blik Droste-cacao, op dat tweede blik staat weer een afbeelding van een vrouw met een blad met daarop een blik Droste-cacao, met daarop weer een derde afbeelding..., enzovoorts. In de wiskunde zijn zulke droste-effecten heel belangrijk, omdat je daarmee een bepaalde operatie of handeling oneindig vaak kunt toepassen.

Een mooi voorbeeld van zo'n oneindig toepasbare operatie is de zogeheten fibonaccireeks. De fibonaccireeks begint met twee getallen: 1 en 1. Vervolgens is ieder getal in de fibonaccireeks de som van de vorige twee getallen. $1+1=2$, dus de reeks wordt uitgebreid met 2. $1+2=3$, dus daarna wordt de reeks 1, 1, 2, 3. Daarna 1, 1, 2, 3, 5 en daarna 1, 1, 2, 3, 5, 8, enzovoorts. Je kunt dit eindeloos voortzetten; de reeks houdt nooit op. Maar het bijzondere aan deze getallenserie is dat je die op tal van plekken in de natuur tegenkomt.

De structuur van een slakkenhuis of de schil van een ananas kun je perfect beschrijven met de fibonaccireeks.

Ook in taal, net zo goed een natuurverschijnsel, is recursie duidelijk zichtbaar (net als in veel wiskundige of logische processen). Recursie laat zich inderdaad goed zien in hoofd- en bijzinnen: iedere hoofdzin kan een bijzin worden. Neem de zin *Marie is ziek*. Als we daar een bijzin van maken krijgen we *dat Marie ziek is*. Die bijzin kan vervolgens weer onderdeel worden van een andere hoofdzin: *Abdel denkt dat Marie ziek is*. Van *Abdel denkt dat Marie ziek is* kunnen we opnieuw een bijzin maken die we ook weer kunnen inbedden onder een hoofdzin: *Peter beweert dat Abdel denkt dat Marie ziek is*. Dit proces, net als het optellen van de laatste twee getallen in de fibonaccireeks, kun je eindeloos herhalen:

Marie is ziek

Abdel denkt dat Marie ziek is

Peter beweert dat Abdel denkt dat Marie ziek is

*Suzanne denkt dat Peter beweert dat Abdel denkt dat Marie
ziek is*

*Ik hoop dat Suzanne denkt dat Peter beweert dat Abdel denkt
dat Marie ziek is*

...

Recursie in taal vind je niet alleen bij hoofd- en bijzinnen. Ook bij andere constructies komt het voor, zoals *van*-constructies:

Het boek van Kees

Het boek van de moeder van Kees

Het boek van de moeder van de buurman van Kees

*Het boek van de moeder van de buurman van de vriend van
Kees*

...

En zelfs binnen woorden kun je recursieve patronen aantreffen. Iemand die honden probeert te trainen is een *hondentrainer*. Maar wie traint de hondentrainer? Precies, de *hondentrainertrainer*. En wie traint vervolgens de *hondentrainertrainer*? Je raadt het al, de *hondentrainertrainertrainer*. Ook dit proces kan eindeloos doorgaan.

In het Pirahã kom je zulke constructies niet tegen. Volgens Everett is recursie in deze taal afwezig, omdat de cultuur van de Pirahã alleen toestaat om over het direct waarneembare te spreken. In het Pirahã kun je alleen over mensen en dingen spreken die iedereen zelf kent of kan zien. In zo'n cultuur kun je dan niet over de moeder van Kees spreken als niet iedereen weet wie zijn moeder is. Maar als iedereen de moeder van Kees kent, noem je haar gewoon bij haar naam.

Collega-taalkundigen van Everett kwamen met andere verklaringen. Dat het Pirahã geen bijzinnen kent, kan ook het gevolg zijn van het feit dat de functie ervan door andere elementen kan worden overgenomen. Als je bijvoorbeeld wilt zeggen: 'Emma denkt dat Kees is vreemdgegaan', kun je dat ook zonder bijzin uitdrukken als *Volgens Emma is Kees vreemdgegaan*. Je hebt niet altijd bijzinnen nodig om datgene te zeggen waarvoor je een bijzin gebruikt.

Wat in de lange en heftige discussie rondom Everetts beweringen vaak ondergesneeuwd is geraakt, is dat het eigenlijk niet zoveel uitmaakt of het Pirahã recursieve structuren laat zien of niet. Het gaat er namelijk niet om wat een taal laat zien, maar wat er mogelijk is in een taal. Als het Pirahã om wat voor redenen geen recursie laat zien, betekent dat nog niet dat het onmogelijk is in die taal. Het kan heel goed zijn dat de middelen er zijn, maar simpelweg niet benut worden.

Laat ik een voorbeeld geven. Ieder mens kan een heuvel beklimmen, handicaps buiten beschouwing gelaten. Stel nu dat iemand opgroeit in het vlakke Hollandse polderlandschap en besluit dit

gebied nooit te verlaten. Zo iemand zal in zijn leven nooit een heuvel beklimmen. Sterker nog, hij weet waarschijnlijk niet eens wat een heuvel is, want hij heeft er nog nooit een in het echt gezien. Kan hij geen heuvels beklimmen? Natuurlijk wel. Breng hem naar de Ardennen of de Alpen en je zult zien dat hij heus wel over een heuvel of een berg heen komt. Hij beschikt wel degelijk over het *vermogen* om een heuvel te beklimmen, hij heeft het alleen nog nooit gedaan. Iets vergelijkbaars is aan de hand met het Pirahã. Er is een onderscheid tussen wat taal in het algemeen is en hoe een specifieke taal gebruikt wordt.

Dat onderscheid komt neer op het verschil tussen het vermogen dat iemand heeft om een taal te leren en de precieze taal die iemand uiteindelijk leert. De vraag waar de discussie om zou moeten draaien, is dus niet of het Pirahã recursie laat zien, maar of sprekers van het Pirahã een taal kunnen leren die recursief is. En die vraag laat zich makkelijk beantwoorden. Sommige Pirahã kunnen ook Portugees spreken, een taal met een veelvoud aan recursieve patronen. Dat bewijst dat sprekers van het Pirahã wel degelijk over het vermogen beschikken om een recursieve taal te leren.

Dat brengt ons bij een van de grote kwesties van dit boek: het aangeboren taalvermogen van ieder mens om zijn moedertaal of moedertalen te leren. Dat vermogen, en hoe dat er precies uitziet, staat al meer dan vijftig jaar centraal in de taalkunde en vormt een fascinerend onderwerp, waar taalkunde, filosofie, psychologie, biologie, geschiedenis, sociologie en computerkunde samenkomen. De grote vraag is waar dat aangeboren taalvermogen exact uit bestaat.

Psychologische oorlogsvoering: Chomsky vs. Skinner

Het is niet ongebruikelijk dat boeken, zowel goede als slechte, recensies krijgen. Wat niet zo vaak gebeurt is dat een recensie van

een boek beroemder of zelfs belangrijker wordt dan het boek zelf. Juist dat overkwam de schrijver van het boek *Verbal Behaviour*, de psycholoog Burrhus Frederic Skinner, beter bekend als B.F. Skinner.

Skinner was een van de beroemdste Amerikaanse psychologen uit het midden van de twintigste eeuw. Hij bestudeerde onder andere het gedrag van dieren en vergeleek het met menselijk gedrag. Naar hem is de Skinner-box vernoemd, een afgesloten ruimte waarin een duif of een rat zit die iets moet doen om eten te krijgen, bijvoorbeeld op een bepaalde knop drukken. Als zo'n dier erachter komt dat het drukken op die knop lekker eten oplevert, zal hij dat vaker doen. Als het iets vervelends oplevert, bijvoorbeeld een stroomstoot, zal hij het minder snel of zelfs nooit meer doen. Hij wordt op die manier getraind tot bepaald gedrag. Veel gedrag kun je zowel mensen als dieren aanleren door ze te belonen wanneer ze iets doen waarvan je wilt of hoopt dat ze het doen, en door ze te straffen wanneer ze het verkeerde doen. Op die manier leren honden op commando stil te zitten en mensen fietsen, rekenen of met mes en vork eten.

Volgens Skinner is hetzelfde ook van toepassing op het leren van taal. Ieder kind leert op een gegeven moment zijn of haar moedertaal; alleen kinderen met heel ernstige hersenafwijkingen doen dat niet. Dat leerproces gaat in kleine stapjes. In het begin brabbelen kinderen wat, daarna gebruiken ze losse woorden, zinnestjes met twee of drie woorden, en gaandeweg spreken ze net zo vloeiend als hun ouders en omgeving. Kinderen leren hun moedertaal via een proces van beloning en straf. Ouders prijzen een kind wanneer ze het juiste of bijna juiste woord gebruiken en keuren het af wanneer ze dat niet doen. Als een klein kind bijvoorbeeld een glas water ziet en *wawa* zegt, kan het een signaal van een ouder krijgen, een complimentje, een glimlach, een aai over de bol, en weet het dat het op de goede weg is. Als het later *wawa* tegen iets anders zegt, zullen de ouders het kind corrigeren. Volgens Skinner worden op

deze manier zowel woorden als allerlei combinaties van woorden, zoals zinnen, geleerd.

Skinner publiceerde zijn taaltheorie in 1957 en dacht een revolutie in het begrijpen van de verwerving van taal tot stand te hebben gebracht. Totdat twee jaar later een recensie vrijwel alles ondergroef wat Skinner beweerd had in zijn boek. Die recensie was van de hand van ene Noam Chomsky, een toen nog vrij jonge en onbekende taalwetenschapper van wie Skinner zelfs nog nooit had gehoord.

Opgegroeid in het Philadelphia van voor de Tweede Wereldoorlog in een gemeenschap van Joodse, Duitse en Ierse immigranten had Chomsky zich al snel voor politiek geïnteresseerd. Zo schreef hij op zijn tiende al een kritisch essay over de Spaanse Burgeroorlog. Vanaf het moment dat hij op een jeugdkamp zijn leeftijdgenoten zag juichen vanwege de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki, ontwikkelde hij zich tot een uitgesproken pacifist en socialistisch anarchist. In de jaren zestig gold hij als een van de meest uitgesproken tegenstanders van de Vietnamoorlog en vertolkte een van de meest gehoorde stemmen van links Amerika. Nog steeds mengt Chomsky zich in het politieke debat en wordt hem in radicaal-linkse kringen een bijna iconische heldenstatus toegekend.

Toch is Chomsky minstens zo bekend als grondlegger van de zogeheten generatieve taalkunde, die het aangeboren taalvermogen van mensen centraal stelt. Hij studeerde filosofie, wiskunde en talen (in eerste instantie Arabisch en Hebreeuws), maar verveelde zich en overwoog zelfs even om naar een kibboets in Palestina te gaan. Toen ontmoette hij op een politieke bijeenkomst Zellig Harris, een van de pioniers op het gebied van de computertaalkunde. Chomsky werd gegrepen door de formele, bijna wiskundige manier waarop Harris talen analyseerde. Hij besloot er zijn vak van te maken. En niet zonder succes. Hij is zonder meer de invloedrijkste taalkundige van de twintigste eeuw en staat al jaren in de top tien van meest geciteerde wetenschappers aller tijden.

Chomsky liet zien dat Skinners theorie niet kon kloppen. Volgens hem was het onmogelijk dat een kind alleen maar door een systeem van beloning en straf zoiets complex zou kunnen leren als een taal. In zijn recensie, en in veel artikelen en boeken die hij daarna schreef, probeerde hij te bewijzen dat taal eigenschappen heeft die niet geleerd kunnen worden op Skinners manier.

Chomsky baseert zich daarbij op verschillende argumenten. Zo zou het nauwelijks uitmaken of ouders heel bewust het kind trainen om zijn taal zo goed mogelijk te leren, of juist niet. Het kind pakt het sowieso wel op. Ook kunnen kinderen zinnen leren die de ouders of anderen uit hun omgeving nooit hebben gebruikt, of zelfs maar zouden kunnen gebruiken. Een beroemd voorbeeld is de zin *Kleurloze groene ideeën slapen woedend*. Geen kind zal ooit zo'n zin horen. Toch weet iedere spreker van het Nederlands dat de zin grammaticaal in orde is. Hoewel de betekenis ervan volslagen onzinnig is, zijn de regels van de Nederlandse grammatica op geen enkele wijze geschonden.

Maar het allerbelangrijkste argument van Chomsky is dat er eigenschappen van taal zijn die een kind helemaal niet geleerd kán hebben. Een mooi voorbeeld hiervan wordt gevormd door bepaalde soorten ja-nee vragen. In het Nederlands, en in heel veel andere talen, maak je een zin vragend door de persoonsvorm (het werkwoord dat in de tegenwoordige of verleden tijd staat) in de zin vooraan te zetten. De zin *Marie eet een appel* is een eenvoudige bewering; de zin *Eet Marie een appel?* is een vraag. Blijkbaar is er een regel die zegt: *zet de persoonsvorm voorop in een ja-nee vraag*. Laten we dit de 'vraagzinregel' noemen.

Die vraagzinregel lijkt op het eerste gezicht heel makkelijk om te leren, ook volgens de manier van leren die Skinner beschrijft. Neem de volgende twee zinnen: *Petra eet een appel* en *Eet Petra een appel?* De eerste zin hoor je in een situatie waarin Petra een appel eet en de tweede zin in een situatie waar iemand wil weten of Petra een appel

eet. Op die manier kun je afleiden dat de zin met de persoonsvorm voorop een vraagzin is, terwijl de zin met *Petra* aan het begin een bewering is. De vraagzinregel lijkt daarom makkelijk leerbaar: puur op basis van de zinnen die je hoort in bepaalde situaties kun je afleiden wat ze betekenen.

Laten we de zaak iets ingewikkelder maken. Neem de volgende zin: *Het kind dat een appel eet, heet Petra*. Stel nu dat je daar een ja-nee-vraag van wilt maken. Om een ja-nee-vraag te maken moet je de vraagzinregel toepassen. Maar nu hebben we een probleem. Deze zin heeft twee persoonsvormen, *eet* en *heet*. De vraagzinregel biedt dus twee mogelijkheden, een goede en een verkeerde, die beide hieronder staan:

Eet het kind dat een appel, heet Petra?

Heet het kind dat een appel eet, Petra?

In de eerste zin is de eerste persoonsvorm (*eet*) voorop geplaatst, in de tweede zin de tweede persoonsvorm (*heet*). De pijlen hieronder laten de vooropplaatsing van de persoonsvorm zien:

Eet het kind dat een appel eet, heet Petra?

Heet het kind dat een appel eet, heet Petra?

Uiteraard weten we dat de eerste zin, die begint met *eet*, geen goed Nederlands is. Zin twee is prima. De vraagzinregel zegt alleen niet welke persoonsvorm voorop moet worden geplaatst. De vraagzinregel moet dus op zo'n manier herzien worden dat in het voorbeeld hierboven automatisch volgt dat de tweede persoonsvorm voorop moet worden geplaatst. Hoe doen we dat?